

naar de beteekenis der bergrede, een voor de gemeene-gratie-kwestie uiterst beteekenisvol Schriftgedeelte.

Maar bewijst dit weinige niet, dat, gelijk voor zoo menige beschouwing, zoo óók voor die aangaande de „algemeene genade”, het zoo vaak dankbaar vermelde nieuwere Schriftonderzoek ons allen tot uiterste voorzichtigheid maant? We doelden hierboven op exegeten, die vele jaren lang kerken en scholen gediend hebben; als wij God danken voor hun arbeid, die toch menige „gangbare meening” heeft ondermijnd (in den goeden zin des woords), wat blijft den kerken dan anders geboden dan de grootste voorzichtigheid, óók in het afwachten van verdere resultaten?

Zoo meenen wij te hebben aangetoond, dat van gangbare leeringen inzake het probleem der „gemeene gratie” in geen ander opzicht sprake kan zijn dan ten aanzien van de kernleer, door ons in den aanvang van deze artikelen-reeks aangeduid: de volstrekte noodzakelijkheid der afwijzing van het dualisme tusschen „natuur” en „genade”. Op vrijwel alle andere punten zien wij onzen gereformeerden vernieuwingsarbeid, gelijk trouwens Kuyper en Bavinck zelf herhaaldelijk verzekerden, nog nauwelijks schuchter begonnen. Wij moeten en wij mógen de schade van enkele verzuimde eeuwen inhalen. En zouden we elkaar dan voor de voeten loopen?

Nu is ons geen enkele opvatting van den nieuweren tijd bekend, die van de zoeven genoemde gangbare leering afwijkt. Veeleer hebben wij de Sneeker synode en de kerken opgewekt tot dankbare erkenning jegens Hem, die den arbeid van veler jonge en toegewijde kracht rijk heeft willen zegenen, óók in dezen zin, dat wat vroeger op dit punt nog aarzelde en onzeker was, thans is bevestigd in het geloof. Wij meenen, dat de tegenstelling tusschen roomsch en doopersch ter eener, en gereformeerd ter anderzijde in den laatsten tijd onder ons nog veel scherper gezien, en dankend aanvaard en in haar praktische consequenties doorgetrokken werd, dan vroeger.

Wij tasten dan ook nog steeds in het duister, als wij moeten vaststellen, welke opvattingen door de bekende deputaten van de Amsterdamsche synode van 1936 nu eigenlijk zakelijk te onderzoeken en te toetsen zijn geweest.

In deze onzekerheid hebben wij, die zelf tot deze deputaten behoord hebben, een oogenblik gelaat aan een door dr V. Hepp voorgedragen opinie omtrent het z.g. *algemeene getuigenis des H. Geestes*. Dit theologisch probleem is, ook volgens getuigenis van dezen auteur zelf, ten nauwste met dat van het „natuurlijk licht” en dus van de „gemeene gratie” verbonden. Van „het natuurlijk licht”, zeiden we; en we herinnerden reeds eraan, dat de Dordtsche Leerregels zelf erkennen, dat dit volgens de Remonstranten een probleem der „gemeene gratie” is. Inderdaad is tegen de opvatting, die dr Hepp voordroeg, het bezwaar ingebracht, dat zij den onontbeerlijken schriftuurlijken grondslag miste; dat zij den onwedergeboren mensch een zekerheid en ook een zekerheidsgrond toedacht, welke de Schrift en de belijdenis inzake de houding van den natuurlijken mensch tegenover alle werkelijke licht hem ontzeggen; en dat zij zich langzaam maar zeker in haar consequenties verwijderd van de Dordtsche Leerregels.

Waren we van meening, dat de Amsterdamsche synode aan deze betrekkelijk nieuwere opvatting gedacht had, dan zouden we zeker op dit stuk breed dienen in te gaan. Uit wat door ons geschreven is, kan bekend zijn, dat wij meenen, de betwiste opinie te moeten verwerpen.

Wij meenen evenwel dat de Amsterdamsche synode niet aan deze meening heeft gedacht, wijl we in den tekst van haar besluit lezen, dat het gaat over opvattingen, die worden voorgedragen. Dat moet dus het geval geweest zijn omstreeks 1936. Het boek evenwel, waarin de auteur de door ons persoonlijk gewraakte opvatting neerlegde, is reeds geruimen tijd vóór 1936 verschenen. Wel is het sinds bestreden, en dit door meer dan één, maar de auteur heeft

die bestrijding niet beantwoord; men moet het dus eigenlijk zóó zeggen, dat de tegenovergestelde meening (waarmee we in groote trekken het eens zijn) voorgedragen werd, ook nog in de aan 1936 voorafgaande periode, maar juist de in geding zijnde opvatting zelf werd niet verder voorgedragen. In dezen wachten we nog op een toegezegde vervolgstudie.

Wij laten derhalve dit punt hier rusten. Echter niet, zonder als onze meening uit te spreken, dat bedoelde opinie in een bredere bespreking van het gemeene-gratie-probleem zéker aan de orde zou moeten komen, en dat het onmogelijk zou zijn, de nieuwere opvattingen van vóór 1936 te behandelen, zonder tevens óók haar te bespreken, en te toetsen aan Schrift en belijdenis. Hetzelfde geldt van na 1936, en dan weer uit denzelfden kring, voorgedragen theorieën over het „geweten” en annexe vraagpunten.

Voorts zijn ons geen van gangbare leeringen afwijkende opvattingen bekend. Wel weten we, dat met betrekking tot Christus' middelaarspositie in haar beteekenis voor het wereldleven, vóór en na 1936 sterke meeningsgeschillen aan den dag getreden zijn. Maar juist die geschillen bewezen de ontstentenis van gangbare leeringen.

Ook is ons bekend, dat met betrekking tot de verhouding van natuur en genade verschil rees; de vraag is gesteld, of van natuur en genade, dan wel van genade en natuur te spreken zou zijn. Op deze vraag kan evenwel een antwoord eerst dan gegeven worden, en eventueel een „ja” tegen een „neen” komen overstaan, als vóóraf het begrip van genade scherp is gesteld. Juist daaraan schort het evenwel, gelijk we zeiden; er moge voor wat betreft Christus' verlossingswerk, gelijk het aan uitverkorenen en geloovigen wordt verheerlijkt, een vrij duidelijk begrip van genade aanwezig zijn, gangbaar in groote trekken, maar juist in betrekking tot het punt der „gemeene gratie” ontbreekt tot nog toe elke gangbare meening. Hetgeen ook begrijpelijk is, gezien de chaotische verwarring op dit punt. Er zijn opvattingen van „genade” mogelijk, waarbij de volgorde van genade-natuur te verdedigen zou zijn. Een discussie dáárover kan evenwel eerst dan kerkelijke aandacht hebben, indien een weten schappelijk ondersteund en geformuleerd genade-begrip zou zijn genomen tot basis voor meeningen, welke zelf met een confessioneele uitspraak, of haar totaal, in strijd zouden komen, of deze zouden ondermijnen, of ook — gelijk we hoorden constateeren met betrekking tot het gememoreerde gevoelen inzake het algemeen Geestesgetuigenis — zich langzaam maar zeker daarvan zouden verwijderen. En daarvan is ons niets gebleken. Als de één „genade” opvat als „gunst”, een ander als „verbeurde gunst”, een derde als „niet-verdiende gunst” dan kan men daarover zeer zeker discussies voeren, waarvan het belang door ons erkend wordt.

UIT DE SCHRIFT

De donkere partij, op het Kerst-schilderij.

Zij zullen den rechter Israëls met de roede op het kinnebakken slaan. Maar gij, Bethleem Efrata, zij gij klein, . . . ? uit u zal Mij voortkomen die een heerscher zal zijn in Israël. Micha 4 : 14, 5 : 1.

We hebben ons Kerstfeest weer gevierd, en onze Zondagsschoolkinderen hebben weer hun best gedaan om den adventstekst Micha 5 : 1 van buiten te leeren.

Maar het zou aanbeveling verdienen, voortaan hen niet alleen het begin van Micha's vijfde, doch óók het slot van diens vierde hoofdstuk te laten opzeggen.

Want dat slot van hoofdstuk 4 en het begin van hoofdstuk 5 behooren bij elkaar. Ze zijn te vergelijken met de donkere én de lichte partij van eenzelfde schilderij. Wie zou een doek van Rembrandt zóó durven doen „zien”, dat de lichte partij alleen getoond, de donkere daarentegen af-

geschermd werd? Maar — misschien wel tengevolge van de vaak zinloze en willekeurige indeeling in hoofdstukken, die immers niet van de bijbelschrijvers zelf is — met dit schilderij-in-woorden van Micha, Gods profeet, veroorloven we ons zulk een handelwijze eigenlijk onophoudelijk. Hoevelen onzer wisten, dat vlak vóór dien jubelenden uitroep, die Bethlehem gelukkig prijst wegens het opkomen van Vorst Messias uit deze Davidsstad, die zwarte situatietekening daar staat van Israëls Richter, Israëls Regent, die op het kinnebakken geslagen zal worden?

Toch behooren beide — die donkere en die lichte partij — bijeen; zonder de ééne is de andere niet te „zien”.

Beide profetieën hebben betrekking op het Koningschap onder het volk Gods onder het oude Verbond. Het beeld is anders, maar de zaak is dezelfde: Davids „afgehouden tronk” wordt hier in zijn naaktheid voor de oogen der Kerk geschilderd. De profeet teekent de toekomst van zijn volk, — en het is alles even troosteloos. . . . zooveel voor oogen is. De stad van David — Jeruzalem — zal haar beteekenis als uitvalspoor tegen het heidendom verliezen. Meer nog — zelf zal ze belegerd worden, — het initiatief gaat dus over op de vijanden van Gods volk. En de verwarring binnen de Kerk zal groot zijn. Het volk zal radeloos zijn; want zijn kracht is, zooveel „het vleesch” betreft, gebroken straks. En gelijk de stad van David een invalspoor voor het opdringende heidendom wordt, zoo zal ook het Davidische koningshuis zijn glorie verliezen. Ja, meer dan dat — in smaad zal het eindigen. Den Regent, den Koning van Israël, met name dan dien van het twee-stammenrijk, zal men op het kinnebakken durven slaan. Dat is wel de ergste vorm van beleediging. Het is een symbolische handeling, en daarom veel erger dan een uiting van plotseling oplaaiende drift. Een koning, die zóó iets verdragen moet, is wég. Zijn prestige is er niet meer. Hij heeft als vorst, met wereldlijk gezag bekleed, afgedaan.

Zóó had ook Christus, de Regent van Zijn volk, afgedaan — zooveel het vleesch betreft — toen men Hem in het aangezicht sloeg. Een „ecce homo” dat ligt aan den anderen kant van het: ave Caesar.

Maar juist nu wordt ons Micha 5 : 1 zoo heerlijk. Het dieptepunt is bereikt, als men den Regent van Gods volk op het kinnebakken slaat. Maar gij Bethlehem — de afgehouden tronk is de voorwaarde voor de Wonderspruite. En de woestijn is voorwaarde voor het Wonderwater. En de dood naar het vleesch is de voorwaarde voor het leven naar den Geest. Daarom, o Bethlehem, al zijt ge nog zoo klein, al zijt ge maar een nest, een „gat”, waarover de schaduw van den valen dood ligt, toch zult gij weer bakermat van een Koning wezen. Neen, van den Grooten Koning, van den Messias, den uitgeroepen David, God roept wat niet is, als of het is — Hij roept het op het kinnebakken geslagen, het vleeschelijk ontakelde Koningschap tot nieuw leven. Uif u, Bethlehem, kwam eens een David te voorschijn — de eerste werkelijke dynastie kende u als bakermat. Ween niet, dat uw schoonste en edelste zoon tot verguizing is gekomen. Want weer zult gij bakermat zijn — nu van den waren David. Dien David, die het „lichaam” is, de volle werkelijkheid. De oudere, de eerste, was maar type. De komende is anti-type. Hij zal de blijvende heerscher, de Eeuwige Regent van eeuwige edicten zijn. .

Zoo is deze tekst een schilderij, dat de wonderlijkheid, het mirakeluzen van het Kerstwonder ons doet zien. Hij legt in één lijn Kerstfeest en lijdensnacht —; maar als het Paschen dat geweest zijn, dan zal de lijdensstijd van den Regent voorbij zijn, — dan zal hij worden weggerukt tot God en Zijn troon, waar Hem niemand meer op het kinnebakken kan slaan. En vandaar zal Hij zijn volk zijnen vasten canon leeren: dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan tot de heerlijkheid; dat de bakermat van het oude, dat verloren ging naar 't vleesch, tenslotte toch steeds bakermat zal blijven, omdat de God van Abraham uit graven steeds zijn kinderen te voorschijn roept. Hij roept hen in den Zoon, die Bethlehem een lof op aarde stelde. Een lof, en geen risée. K. S.

Een hoc

Uit één mij een af van mijn synodocrat in het „pro Zijn hiern met dat kring.

Het adv en dus niet vereniging meerde sch

Uit den hoogleera

De eerst school, die aanzijn ge hebben me hoofdzakel Schrijver meerde sch

„Omd In de C dat wij kinder en hebb van Chr Christe meren v zonder deelgen geheilig

Ik laat die Chr. Slechts de de stelli

kinderen verklaart de kinder jengend zie

identiek z Gereform het verbo dr H. Bo

Dr H. doop schr artikel I weglant. I

dezen bri dat hij d bondskind

houden, bejegt statuten (ter sprak

zoo weze eenmaal maar ople

Tevens consequer ieder, die gereform meerden

„De ke plaatse w bondsele

boren het gereform willen do

houden”, want zij den tijd

bedoeld, en blozer de kern Letterll

„Zij in. . . . school; Vrijen forme

Ook di men aan principe dat liedt

zijn. Het is quentes gymnasi versittet. mensche ze dus o nu eenm

En nu Artike thans z lid moet

Van d plaats, met „in ren, was

woorden Kerk” (waren t voor ge

andere v wel bij bereid.